jektiivsete elamuste ala, peamiselt n. n. »ajaluule« suunas. Neljas kogu »Käoorvik« ja viies »Hõbedased kuljused« sisaldavad rohkesti puht-musikaalse värsirakenduse katseid, kuigi eriti viimase suures tsüklis »Kõnelused Issandaga« on ületatud vahest isegi »Amorese« robust naturalism. Selle vastu hakkab aga kuuendas kogus »Ränikivi« ja seitsmendas »Maarjamaa laulud« ikka teravamalt tunduma oma rahva ning kodumaa valulisarmastava tunnetamise püüd. Kuid otsekohese tundeluule kõrval on V. hilisemal ajal ikka sagedamini kaldunud ka filosoofilisse ja eepilisse luulesse, mis tähendab ühtlasi ulatuslikumate väljendusvormide tarvituselevõttu. Kõigeks selleks näib tal aga olevat tunduvalt vähem loomupäraseid eeldusi. Igatahes sisaldavad sellised poeemid nagu »Armastus — surm«, »Inimpuu« (kogus »Ränikivi«), »Parsilai« ja »Jehoova surm« ning seni lõpule viimata suur romaan värssides »Saatana vari« (»Looming« 1925 ja 1927) tihtipeale ainult salmivormilist käsitööd. Need tööd jäävad üksnes mõistusliku pingutuse saadusteks, ilma et neid elustaks vahenditu tundmus või lüüriline voolavus. Kus aga V. püsib otsekohese tundeluule piirides, seal on ta värske ja suggereeriv peaaegu kogu oma toodangus. Ja just sel alal on ta üldse väljapaistvamaid nimesid eesti luule ajaloos. Ta on selle leheküljile kõigi oma vooruste ja pahedega surunud püsiva jälje.

Isikl. j. m. saadud andmed; J. Kärner, Eesti uuemad luuletajad (1925), lk. 57—71.

*F. T.*

**WITTE (v. Witten), Franz,** vanimaid eesti kirjamehi, oli aa. 1525—52 (?) Tartu Jaani kiriku õpetaja; lähemad eluloolised andmed puuduvad. W. tõlkis eesti keelde Luther'i väikese katekismuse, mis tõlke Võnnu kirikuõpetaja Joh. Schnell trükki toimetas. Raamat ilmus Lüübekis a. 1553 (1554?), kuid meie päevini pole alal hoidunud vist ainustki eksemplari.

Recke-Napiersky IV, Beise II; Hand- Hausz- Und Kirchen-Buch ... (1656), eessõna, lk. aV⁰ jj.; Uus Test. 1715, eessõna; Nord. Misc. IV, 150; E. P. Körber, Materialien zur Kirchen- u. Prediger-Chronik d. Stadt Dorpat (1860), lk. 8; SB GEG 1891, lk. 52—64 (F. Amelung); *ibid.* 1908, lk. 48—54 (H. Bruiningk); Verh. GEG XIX (1898), lk. XXVII j. (V. Reiman); Hermann, E. kirj. ajal., 12j.; Kampmann, Peaj. I$^{III}$, lk. 149; Lipp, Kir. ja har. l. I, 128 j.; Ridala, E. kirj. ajal. I$^{II}$, 93.

*M. L.*

**VJÄČKO (Vjäčeslav, Vetseke, Vyesceca),** Vene vürst, lähem elulugu teadmata. — Valitsedes Polotskile alluva Kukenoisi üle, oli V. sunnitud a. 1205, kui sakslased olid kindlustanud oma seisukohad Väina ääres asetsevate liivlaste suhtes, astuma piisk. Albert'iga (vt.) lähemaisse sõltuvussidemeisse. Ilmudes Riiga 1206. a., andis ta piiskopile viimase poolt leedulaste retkede vastu lubatud abi eest poole oma maa-alast ja linnusest. Alberti poolt Kukenoisi saadetud rüütel Danieli ja tema meestega tekkisid aga V.-l. a. 1208 hõõrumised ja saksa garnison tapeti peale 3 mehe, kes pääsid tagasi Riiga. Nüüd palus V. Polotski vürstilt abi, et Riia saksa kolooniat hävitada. Kuid Albert, keda vastutuuled olid takistanud kavatsetud välismaareisile minemast, hakkas valmistuma sõjakäigule Kukenoisi vastu. Seda mitte ära oodates lahkus V. oma linnusest, süüdates selle põlema. Kui eestlased 1222.—23. a. vastuhakkamisega suutsid endalt heita võõraste ikke ja ainult Tallinna jäi viimaste kätte, pöördusid nad abipalvega venelaste poole. Appi tulnud venelased — Susdali vürst oli saatnud venna Jaroslavi ühes sõjaväega, millega ühinesid novgorodlased, Pihkva vürst Vladimir ja Pihkva kodanikud, kokku 20 000 meest, — jätsid Tartu oma mehi, kuid suundusid saarlaste palvel Tallinna alla, mida nad tagajärjetult piirasid. Veel s. a. saatsid venelased V. 200 mehega Tartu. Kui mõõgavendadel oli äpardunud Tartu vallutamine 1223. a. sügisel ja 1224. a. aprillis ja kui võimatu oli V.-t viia loobumisele eestlasist, toimus 1224. a. augustis piisk. Albert'i kutsel kõigi saksa jõudude retk Tartu alla, mille piiramisele nüüd asuti ja mille allaheitmine kaitsjate (eestlaste ja V. salga) ägeda vastupanu tõttu tegi sakslastele suuri raskusi. Olles Tartu s. a. sept. vallutanud, surmasid sakslased kõik linna kaitsjad, nende seas ka V., peale ühe venelase, kes saadeti sõnaviijana Susdali vürsti juurde.

Novgorodi I kroonika (Полн. собр. русск. лѣтописей, т. III, a. 1841); Läti Henriku kroonika (ed. W. Arndt, *Scr. rer. Germ.* XXIII, a. 1874); Bonnell, Chronogr.; Fr. v. Keussler, Der Ausgang d. ersten russ. Herrschaft in d. gegenwärt. Ostseeprovinzen im 13. Jahrh. (1897); A. H. Virkkunen, Itämeren suomalaiset saksalaisen valloituksen aikana (Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XIX, a. 1907).

*H. S.*

**VOLQUIN (Folkwin),** Mõõgavendadeordu meister, sünni-a. ja päritolu teadmata, valiti a. 1209 Wenno (vt.) järglasena ordumeistriks. Juba järgm. a. viibis ta ühes piisk. Albert'iga (vt.) paavst Innocentius III-da juures Roomas, et otsustada tüliküsimust maa jagamise kohta; paavst lahendas tüli piirates Alberti mõju ordu kasuks. Selle